

Ieder kwartaal peilen VKW Limburg en UNIZO Limburg naar het aanvoelen van de Limburgse ondernemers en bedrijfsleiders over de economische gang van zaken in de bedrijven. De resultaten van deze bevraging worden verwerkt tot één globaal cijfer: de Polsslag Ondernemend Limburg (POL).

Polsslag Ondernemend Limburg april 2024: **-7,1**

Limburgs ondernemersvertrouwen op tweespoor

Voorbije kwartaal was slechtste sinds coronacrisis...

Kwartaal was nog **moeilijker dan verwacht** voor Limburgse bedrijven, zwakste sinds januari 2021

Negatieve evaluatie uit zich over **alle indicatoren, sectoren en grootteklassen** heen

Lichte verbetering enkel inzake **tewerkstelling, bij productiebedrijven en middelgrote KMO's**

Desastreus kwartaal voor detailhandel

...maar met de lente ontluikt ook hoop op kentering

Vooruitzichten nog niet boven water, maar zetten **wel duidelijke stap vooruit**

Haperende investeringsintenties wel verontrustend

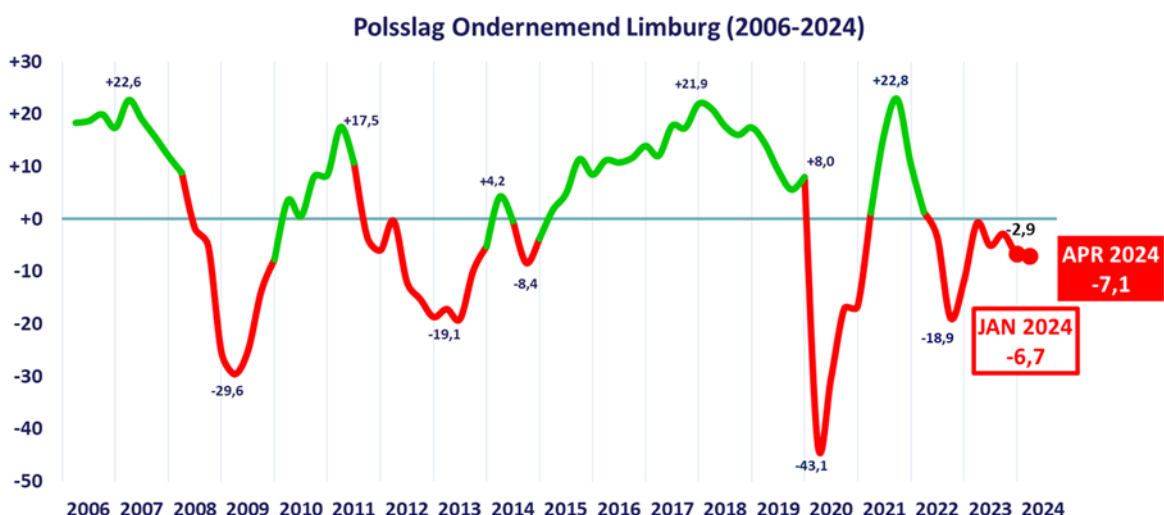
Detailhandel veerkrachtig, groothandel weer meest optimistisch, industrie minst

Kleinste en grote bedrijven verenigd in zwartgalligheid, rest positief

Grote KMO's van minst naar meest optimistisch in amper een kwartaal

Standpunt VKW Limburg en UNIZO Limburg:

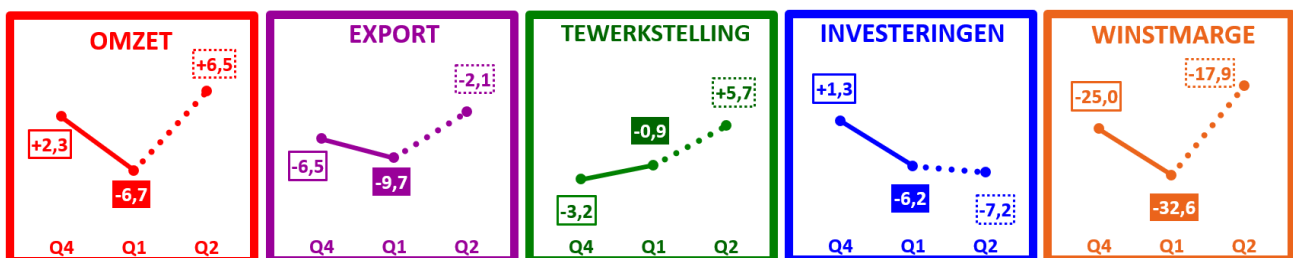
“Krachtig beleid start bij de financiële fitheid van de overheid. De alarmen over de overheidsbegroting klinken echter steeds luider. Dringende actie is nodig om de uitgaven weer onder controle te krijgen, te beginnen met het terug in evenwicht brengen van de ontsprende financiering van de sociale zekerheid.”

Bij de start van de lente toont ook het geteisterde ondernemersvertrouwen in Limburg prille tekenen van herstel. Dat blijkt uit de Polsslag Ondernemend Limburg (POL), de bevraging waarmee VKW Limburg en UNIZO Limburg ieder kwartaal polsen naar het aanvoelen bij de Limburgse ondernemers over de economische gang van zaken.

Nochtans daalt de POL, zoals steeds een combinatie van terugblik op het voorbije kwartaal en vooruitblik naar het komende kwartaal, voor april 2024 verder tot **-7,1**, het laagste niveau in vijf kwartalen. Het eerste kwartaal van het jaar blijkt met een evaluatiescore van **-11,2** nog een pak moeizamer te zijn verlopen voor de Limburgse bedrijven dan verwacht en is daarmee het zwakste kwartaal in meer dan drie jaar. Maar de vooruitzichten voor het tweede kwartaal zijn met **-3,0** wel duidelijk sterker opwaarts gericht. Zeker nog te vroeg om van een positieve wending te spreken, maar de hoop dat de economische activiteit de komende maanden weer de goede richting uit gaat gaan, groeit alvast.

INDICATOREN

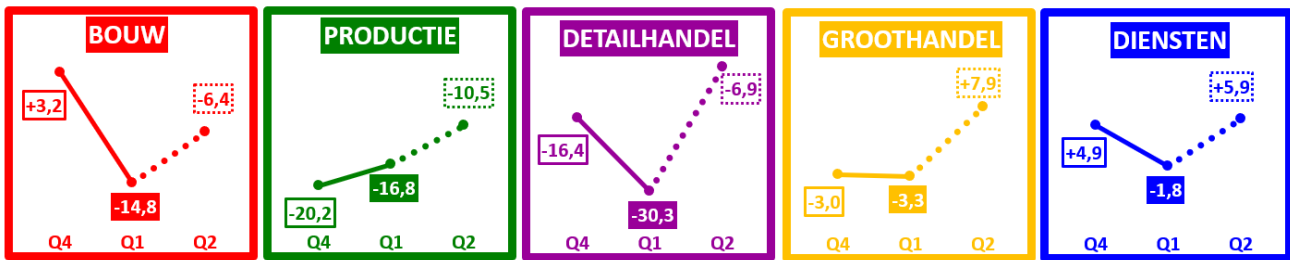

Debet aan de vierde achteruitgang op rij van de evaluatie van het afgelopen kwartaal is een **tekenwissel bij de indicatoren omzet en investeringen**, waarvoor de beoordeling dit keer dus ook een **negatief** cijfer opleverde, terwijl **export en winstmarges nog verder dan voorheen onder nul** doken. **Alle vijf indicatoren** noteerden hierdoor voor Q1 2024 met een min-teken, ondanks dat er voor de evolutie van de tewerkstelling wel een **verbetering** inzat. Voor het **tweede kwartaal van 2024** lijkt het herstel op vlak van tewerkstelling ook door te zetten en willen **weer meer bedrijven aanwerven**. Ook de evolutie van de omzet kleurt voor Q2 naar verwachting terug positief. Dat is nog niet het geval op vlak van export en zeker niet op vlak van winstmarge, hoewel de **prognose** ook daar een **mooie stijging** vertoont. **Verontrustend** is wel dat de intenties tot investeringen voor het **komende kwartaal niét heropleven**, maar tegen de tendens in zelfs (licht) verder dalen.

NAAR SECTOR

Een analyse van de POL-cijfers volgens sector leert dat **voor het eerst sinds de coronacrisis in elk van de sectoren meer ondernemers het voorbije kwartaal negatief** evalueerden dan positief. Ook viel op dat het **positivisme** dat de **bouwsector** drie maanden geleden nog tentoonspreidde **helemaal gekeerd** is. De **malaise bij de productiebedrijven** blijft **hardnekkig**, maar enkele **lichtpuntjes** doen toch **hopen** op een **langzame verbetering**. De **dienstensector blijft positief** vooruitkijken, maar

voelde **voor het eerst** toch ook de **impact van de mindere gang van zaken in de andere sectoren**, getuige een licht negatieve evaluatie van het voorbije kwartaal. Dat is evenwel niets in vergelijking met de bedrijven uit de **detailhandel**, waarvoor het **voorbije kwartaal desastreus** mag worden genoemd. Maar die niettemin een **opmerkelijke veerkracht tonen in de vooruitzichten** voor het komende kwartaal. Die keren weliswaar **nog niet ten positieve zoals in de groothandel**, dat na een kleine dip het **stokje van meest optimistische sector** weer overneemt van de dienstensector.

NAAR BEDRIJFSGROOTTE

Het **eerste kwartaal van 2024** werd door voor **elk van de zeven grootteklassen** in **meer of mindere mate overwegend negatief** beoordeeld. Toch zien we duidelijke tegenstellingen, waarbij vooral opvalt dat de **extremen elkaar vinden**: zowel bij **de grote als de kleinste bedrijven** gingen de zaken er het **afgelopen kwartaal sterk op achteruit** en **beiden** kijken het **meest negatief** naar het **komende kwartaal**, met **weinig hoop op verbetering**. Hoe anders is het beeld echter bij de **KMO's**. Ook bij de andere kleine bedrijven (5 tot 19 werknemers) ging het moeizamer in Q1 2024, terwijl de **middelgrote bedrijven** (20-99 werknemers) de **zaken wel reeds duidelijk ten goede zagen keren**, met weliswaar nog een nipt negatief evaluatiecijfer. Maar **uitkijkend naar het komende kwartaal** schuiven **alle grootteklassen tussen 5 en 99 werknemers** een **positieve prognose** naar voor en is er dus een overschot aan ondernemers die optimistisch naar de toekomst kijken. De **ommekeer bij de grote KMO's** van **meest negatieve grootteklasse naar meest optimistische** in **amper één kwartaal** springt daarbij erg in het oog.

REACTIE

Ruben Lemmens en Bart Lodewyckx, gedelegeerd bestuurders VKW en UNIZO Limburg:

“Deze POL geeft aan dat het voor onze Limburgse bedrijven, ondanks de enorme inzet van onze ondernemers en hun medewerkers, vaak vechten tegen de bierkaai blijft. Dat het voorbije kwartaal als het minst goede in drie jaar wordt geëvalueerd, bevestigt dat we - ondanks de lichtpuntjes en wisselende tekenen van herstel - nu al een tijd eerder stappen achteruit dan vooruit zetten qua slagkracht van onze bedrijven. Dringend tijd dus om dit daadkrachtig aan te pakken en terug ruimte te geven aan de ambitie van onze bedrijven via lagere kosten, een sterkere internationale concurrentiekracht, een uitgesproken industriebeleid, eenvoudiger regels, meer rechtszekerheid en minder in plaats steeds maar meer administratie en rapportering.”

STANDPUNT

Ontsporende financiering sociale zekerheid dringend terug in evenwicht brengen

Een krachtadig beleid start bij een overheid die 'fit to transform' is. Net zoals bedrijven moeten vertrekken vanuit een efficiënte organisatie en gedegen financiële gezondheid, verwachten ondernemers ook een **efficiënte overheid** die zorgt dat ze **'financieel fit'** is **om de uitdagingen van de toekomst aan te gaan**. De alarmsignalen over de financiële gezondheid van onze overheid en de steeds precairere begrotingssituatie klinken steeds luider, maar lijken weinig weerklank te krijgen of zelfs nog maar door te dringen.

UNIZO en VKW vragen dringend actie om de begroting - met vandaag een tekort van bijna 30 miljard en zonder ingrijpen tegen 2029 zelfs 45 miljard - zo spoedig mogelijk terug in evenwicht te brengen.

Daarbij is het van belang om **alle overheidsniveaus te engageren** en **dwingende maatregelen** te nemen om **paal en perk te stellen aan begrotingstekorten** en te grote overheidsuitgaven, desnoods via een aanpassing van de grondwet. *"Hoe dan ook moet het overheidsbeslag stelselmatig worden teruggebracht tot 45% van het BBP - vandaag is dit meer dan 55% - door een duidelijk engagement om de primaire overheidsuitgaven in de komende legislaturen jaarlijks met minimum 1% te verminderen."*

Dat betekent: **sturen op de uitgaven**. Want door de al erg zware belastingdruk zijn **nieuwe inkomsten géén optie**. We vragen dan ook **af te stappen van de 'traditionele' 1/3-regel** waarbij telkens een derde van begrotingsinspanningen komt van nieuwe inkomsten, besparingen en 'diverse maatregelen'.

"Voortaan moet de volledige inspanning komen van een vermindering van de uitgaven, hetzij door besparingen, hetzij door efficiëntieverbeteringen en structurele hervormingen."

Cruciaal is ook om de **ontsporende financiering van de sociale zekerheid terug in evenwicht** te brengen. Vandaag gaat van iedere 100 euro welvaart niet minder dan 27 euro naar de sociale zekerheid en tegen 2050 zelfs 30 euro. Enkel door het **terugkeren naar de basisprincipes** en **niet langer toegeven aan de buitenproportionele uitgaven en oncontroleerbare overconsumptie in de gezondheidszorg en pensioenen** - die niet in verhouding staan met een te lage werkzaamheidsgraad - kan de uitgavenstijging onder controle gebracht worden.

"Concreet: pak in de pensioenen dringend het hoge aandeel inactieve periodes en de vroege uitrede uit de arbeidsmarkt aan. En ook de 'automatische' uitgavenstijgingen moeten onder controle worden gebracht. De welvaartsaanpassingen in de pensioenen en de ziekteverzekering in de sociale zekerheid moeten worden gekoppeld aan de werkelijke economische groei. Bovendien moet ook het ambtenarenstelsel transparanter en meer bij de tijd worden gemaakt."

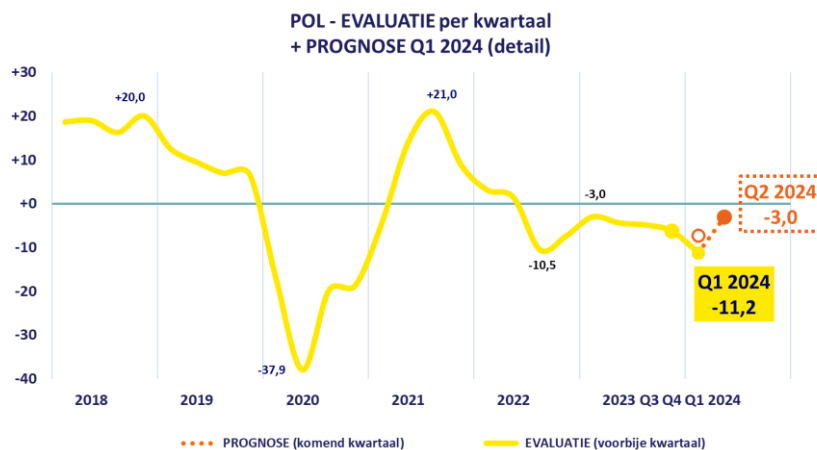
Polsslag Ondernemend Limburg algemene analyse - april 2024

Het algemene POL-sentiment wordt zoals steeds gevormd door een combinatie van de evaluatie van het afgelopen kwartaal en de verwachtingen voor het komende kwartaal van de Limburgse ondernemers.

POL daalt nog verder tot -7,1

Na de uitgesproken daling van de Polsslag Ondernemend Limburg in januari tot -6,7, boert het actuele sentiment bij de Limburgse ondernemers in **april 2024** verder achteruit tot **-7,1**. Daarmee tekent de algemene vertrouwensindicator het **laagste niveau in vijf kwartalen** op en bleek **klimmen uit het dal**, dat in de tweede helft van 2022 werd geslagen door de energie- en inflatiecrisis, nog wat verder weg. Het is integendeel al voor het **achtste kwartaal op rij** dat de POL negatief rood kleurt. De laatste keer dat een (nog nipte) meerderheid van de Limburgse ondernemers positief gestemd was, dateert intussen al van april 2022. In meer dan 18 jaar POL-metingen werd **enkel in de periode tussen oktober 2011 en januari 2014 een langere aaneensluitende negatieve periode** opgetekend.

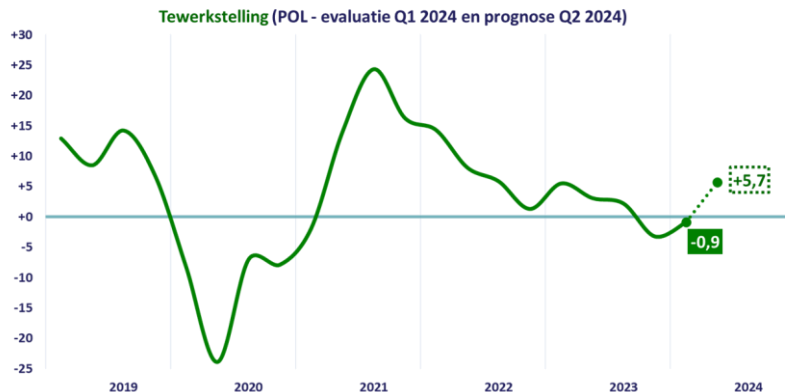
Q1 was slechtste kwartaal in meer dan drie jaar... (-11,2)

Met een **evaluatiescore van -11,2** bleek het **eerste kwartaal van 2024** voor het Limburgse bedrijfsleven het **zwakste kwartaal sinds januari 2021**, toen we nog volop in de **coronacrisis** vertoefden. Dertien kwartalen geleden dus dat een nog lager cijfer voortkwam uit de evaluatie van een afgelopen kwartaal. Dat het een moeilijk kwartaal zou worden werd drie maanden geleden al voorspeld door de Limburgse bedrijven, maar het bleek dus **nog een pak teleurstellender** dan wat ze in hun toenmalige prognose van -7,2 zagen aankomen.

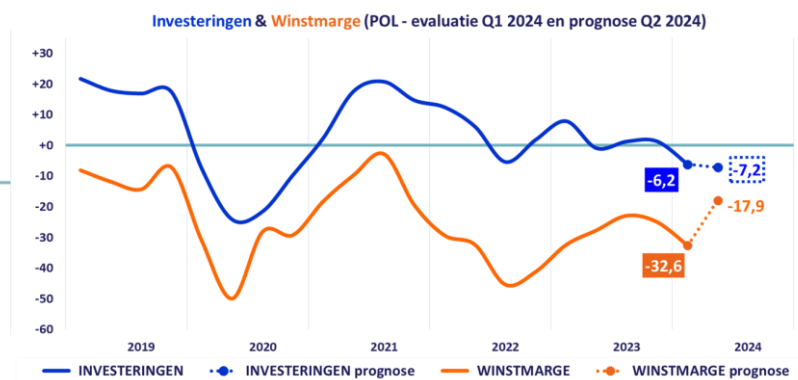
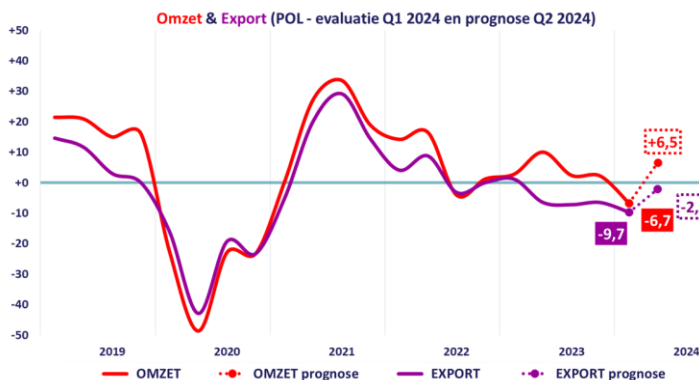
De **vierde daling op rij** van de **evaluatie van het voorbijge kwartaal** vindt zijn **oorsprong** vooral in een **negatieve evolutie** van **omzet** en **investeringen**, waarvan de evaluatie in beide gevallen van een licht positief cijfer (resp. +2,3 en +1,3 in Q4 2023) naar een duidelijk negatieve inschatting (-6,7 en -6,2) ging. Ook de **export** evolueerde verder **ongunstig** van -6,5 naar -9,7, wat samen genomen resulteerde in **nog sterker negatieve evolutie** op het vlak van **winstmarges**: van het reeds zwaar negatieve -25,0 ging de inschatting op dit vlak voor het voorbijge Q1 naar -32,6.

De **enige indicator** die het afgelopen kwartaal **gunstig evolueerde** was deze inzake **tewerkstelling**. Het negatieve karakter van het cijfer dat in het laatste kwartaal 2023 hiervoor - voor het eerst in drie jaar - werd gerapporteerd (-3,2) werd niet geheel teniet gedaan, maar verbeterde wel naar -0,9. Wat weliswaar betekent dat nog steeds (net) iets méér Limburgse bedrijven een daling van het aantal personeelsleden rapporteren, dan dat er het afgelopen kwartaal bedrijven een stijging van het personeelsbestand wisten op te tekenen.

... maar hoop op kentering in Q2 groeit (-3,0)

De **vooruitzichten** voor het komende kwartaal zetten **daarentegen** een **stap vooruit**. Met prognose van **-3,0** slinkt het overschot aan negatief gestemde ondernemers voor het komende kwartaal, al behouden ze dus wel een lichte meerderheid. Toch kunnen we met deze prognose stellen dat er **positiever naar de toekomst wordt gekeken** dan drie maanden geleden, toen er met -7,2 een verdere verslechtering werd voorspeld.

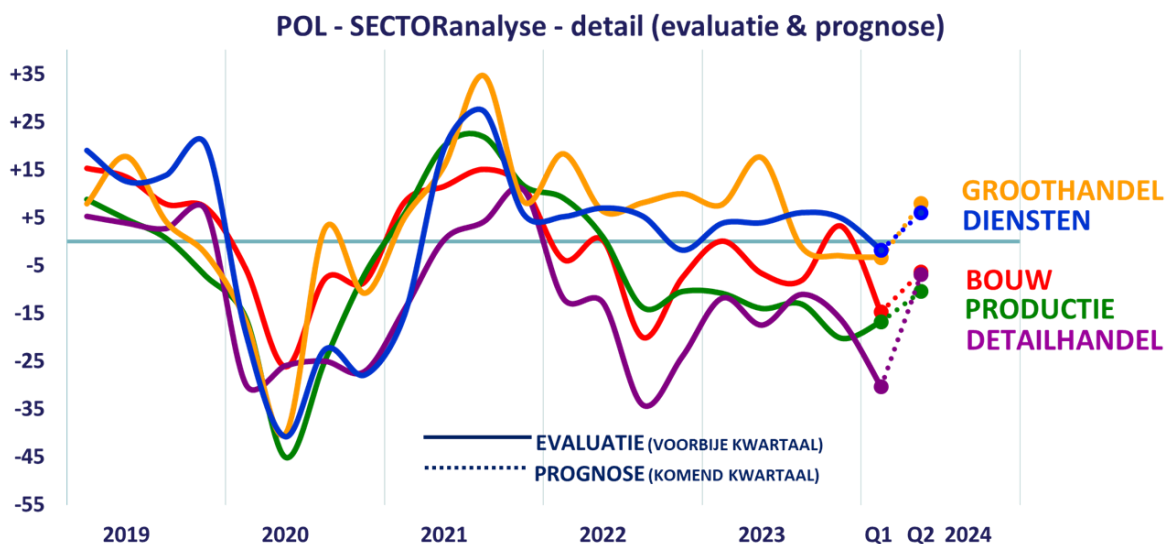
De voorspelde **licht positieve evolutie** zien we terugkomen in **vier van de vijf indicatoren**. Inzake **tewerkstelling** zien we de intentie om extra aan te werven weer groeien tot +5,7. Voor Q2 2024 willen dus **weer meer bedrijven aanwerven** (23%) dan dat er zijn die het met minder personeel willen doen (17%). Vooral ook de prognose voor de evolutie van de **omzet** kleurt **opnieuw positief**, van -6,7 vorig kwartaal naar +6,5 voor het komende kwartaal. De **export volgt** die tendens, maar net iets minder uitgesproken, dusdanig deze indicator met -2,1 **nog niet terugkeert in positief** vaarwater. De **grootste stap voorwaarts** zien we opduiken bij de evolutie van de **winstmarge**, waar de **hoop** leeft om de sterk **negatieve evolutie in het komende kwartaal toch enigszins te temperen** (-17,9).

Verontrustend is evenwel dat de inschatting inzake **investerings** voor het komende kwartaal **niét** heropleeft, maar **tegen de tendens in zelfs nog iets negatiever** kleurt: van -6,2 in Q1 naar -7,2 voor Q2 2024.

SECTORANALYSE

▪ **BOUW** van +3,2 naar **-10,6**: **positivisme volledig verdwenen**

Bleven de bouwbedrijven bij de vorige POL-meting zowel over het afgelopen als naar vooruitzichten nog licht positief, dan is dit positivisme drie maanden later volledig weg. Q1 2024 zette de bedrijven in de bouwsector **hardhandig met de voetjes op de grond** met een **duidelijk negatieve evaluatie** van **-14,8**. Het is de **enige sector waar alle vijf indicatoren er op achteruit gingen** en behoorlijk sterk ook, met als exponent de winstmarge: van -14,3 naar -41,1. **Hetzelfde geldt** overigens opvallend genoeg voor de **voorzichten** voor het komende kwartaal, in globo uitkomend op **-6,4**, die alleen hier over de hele lijn dalen ten opzichte van drie maanden geleden. **Vergeleken met het afgelopen eerste kwartaal** zien we wel terug enigszins **verbetering** in het vooruitzicht gesteld worden, maar **minder uitgesproken** dan bij de meeste andere sectoren. **Investerings** worden echter in de bouw ook in vergelijking daarmee op een **nog lager pitje** gezet (-17,8).

▪ **PRODUCTIEBEDRIJVEN** van -20,7 naar **-13,6**: **stilaan toch enige lichtpuntjes**

De **malaise** in de Limburgse **productiesector** is **hardnekkig**, maar toch dienen zich wat **kleine lichtpuntjes** aan. De evaluatie van het **eerste kwartaal van 2024** kleurde opnieuw erg rood, maar werd met **-16,8** tegen de verwachting in toch **net iets minder negatief** geëvalueerd dan het laatste kwartaal van 2023. Hoewel alle ze alle vijf duidelijk in de min bleven noteren, wisten er toch **vier indicatoren** enigszins in de goede richting op te schuiven. Enkel de evolutie van de winstmarge verslechterde nog tot -40,8. De sterkste **verbetering** zien we op vlak van **investeringen** (-2,8), maar dit **zet zich niet door** naar komend kwartaal (-14,8). Ook de **export**, toch uiterst belangrijk voor deze sector, is met een **voorspelde achteruitgang** tot -14,3 nog niet aan de nieuwe patatjes. Bij de **overige prognose-indicatoren** zet de **verbetering zich naar verwachting wel door** richting komend kwartaal, waarbij er voor omzet zelfs een licht positief cijfer van +2,8 voorspeld wordt. Het langzame herstel resulteert in een **algemene prognose** voor Q2 2024 van **-10,5**, waarmee de productiesector terug het **meest negatief is in zijn vooruitblik van alle sectoren**.

▪ **DIENSTEN** van +8,3 naar +2,1: impact wordt voelbaarder

Net als in de bouw staat het sentiment in de dienstensector vandaag duidelijk lager dan drie maanden geleden. Hoewel de dienstenbedrijven nog altijd het best scoren van alle sectoren, is het **pas voor de tweede keer in drie jaar** dat een klein overschot van de dienstenundernemers het afgelopen kwartaal negatief evalueert (net als nu werd ook in januari 2023 -1,8 opgetekend). Waarbij vooral de indicator **winstmarge** in Q1 **onderuitging** (van +11,8 naar -20,7) en ook de **dienstenexport negatief evolueerde** naar -5,0. **Investerings en tewerkstelling wisten als enige indicatoren wel te verbeteren** ten opzichte van het laatste kwartaal van vorig jaar. Hoewel de **voorzichten voor het komende kwartaal wel terug positief** kleuren tot +5,9, moeten de dienstenbedrijven daarmee de **groothandel voorlaten**. In vergelijking met de prognoses van drie maanden geleden ligt het optimisme, met uitzondering van de indicator tewerkstelling (+13,7), wel telkens lager.

▪ **GROOTHANDEL** van -9,1 naar +2,3: kijkt meest positief naar toekomst

Ondanks een **derde negatief geëvalueerd kwartaal op rij**, met -3,3 sterk vergelijkbaar met de twee voorgaande, kijkt de groothandel met **+7,9 terug positief vooruit** en bovendien het meest positief van alle sectoren. Drie maanden geleden was dit met -15,1 nog heel anders. Net zoals de detailhandel scoren **alle prognose-indicatoren beter dan drie maanden geleden** én ten opzichte van het vorige kwartaal en is dit zeker op vlak van omzet (en export) uitgesproken zo. Net deze indicatoren kenden in het afgelopen kwartaal een sterk negatieve tendens. Het is ook de enige sector die duidelijk blijft inzetten op investeringen (van +14,3 in Q1 naar een verwachte +17,9 voor Q2).

▪ **DETAILHANDEL** van -20,5 naar -18,6: wie diep valt kan hoog terugveren

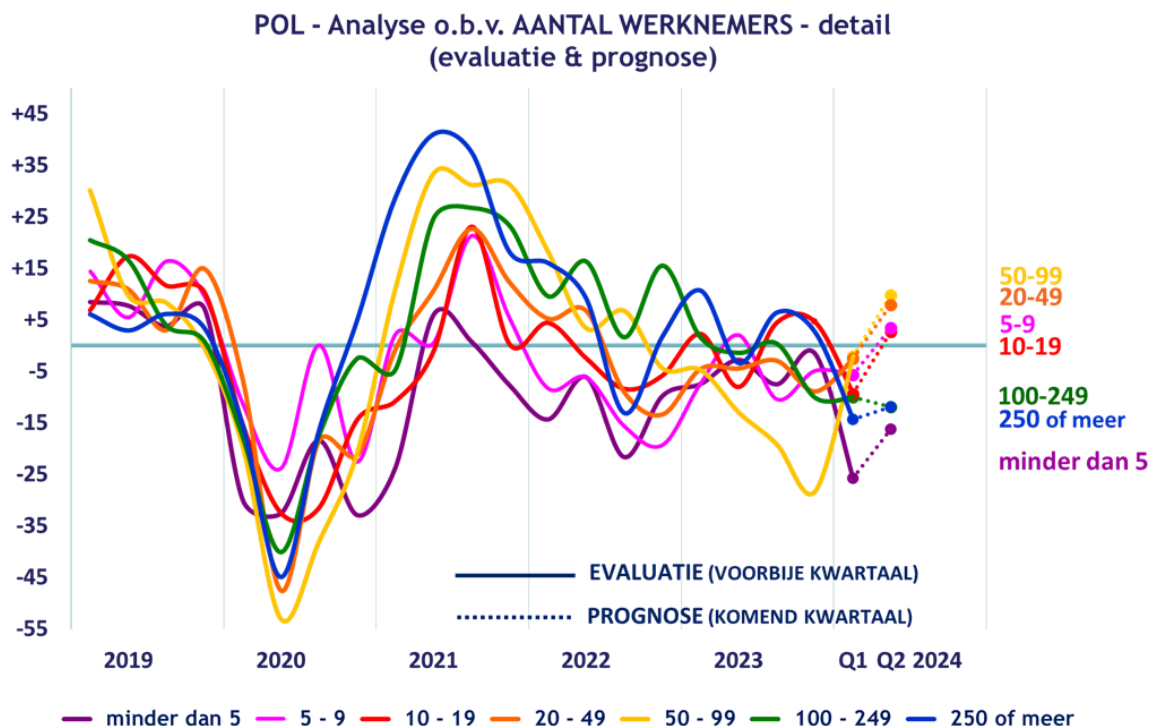
Zoals ze zelf drie maanden geleden al aanvoelden (-24,6), werd het eerste kwartaal van 2024 er voor de detailhandel een om snel te vergeten. Met -30,3 werd het echter **nog een stuk slechter dan voorspeld**. De reeds eerder sterk negatief ingeschatte evolutie inzake omzet verbeterde nagenoeg niet en de overige **indicatoren gingen er in belangrijke mate verder op achteruit**, met inzake winstmarge zelfs een cijfer van -44,7. Ondanks dergelijk desastreus afgelopen kwartaal, kijken de bedrijven uit de kleinhandel met **-6,9 veel minder negatief** naar het **tweede kwartaal** van dit jaar. Daarmee laten ze de productiesector zelfs achter zich als meest negatieve ingesteld sector en tekenen ze voor veruit de **sterkste verbetering** van alle sectoren. Net als in de groothandel noteren de vooruitzichten voor de elk van de verschillende indicatoren telkens ook een stuk hoger dan drie maanden geleden.

STIJGING/verbetering		DALING/verslechtering		TOTAAL		BOUW		PRODUCTIE		DETAIL HANDEL		GROOTHANDEL		DIENSTEN		SECTOR
jan 2024	apr 2024	jan 2024	apr 2024	jan 2024	apr 2024	jan 2024	apr 2024	jan 2024	apr 2024	jan 2024	apr 2024	jan 2024	apr 2024	jan 2024	apr 2024	
-6,7	-7,1	+3,2	-10,6	-20,7	-13,6	-20,5	-18,6	-9,1	+2,3	+8,3	+2,1					POL
Q4 2023	Q1 2024	Q4 2023	Q1 2024	Q4 2023	Q1 2024	Q4 2023	Q1 2024	Q4 2023	Q1 2024	Q4 2023	Q1 2024	Q4 2023	Q1 2024	Q4 2023	Q1 2024	EVALUATIE
-6,2	-11,2	+3,2	-14,8	-20,2	-16,8	-16,4	-30,3	-3,0	-3,3	+4,9	-1,8	-6,2	-11,2	+8,0	-14,3	POL - voorbije 3 maanden
+2,3	-6,7	+4,3	-16,4	-16,9	-16,7	-24,4	-22,9	+8,0	-14,3	+25,5	+13,0	-6,5	-9,7	-7,1	-16,7	OMZET
-6,5	-9,7	+11,8	+0,0	-15,7	-10,8	+0,0	-50,0	-7,1	-16,7	+3,0	-5,4	-3,2	-0,9	+12,0	+21,4	EXPORT
+1,3	-6,2	+5,7	-2,7	-15,8	-12,7	-17,5	-19,1	+12,0	+21,4	+2,1	+9,1	-25,0	-32,6	+8,0	+14,3	TWERKSTELLING
-25,0	-32,6	+8,6	-13,7	-15,8	-2,8	-2,5	-14,9	+8,0	+14,3	-15,5	-9,0	-14,3	-32,6	+36,0	-21,4	INVESTERINGEN
		-14,3	-41,1	-36,8	-40,8	-37,5	-44,7	-36,0	-21,4	+11,8	-20,7					WINSTMARGE
Q1 2024	Q2 2024	Q1 2024	Q2 2024	Q1 2024	Q2 2024	Q1 2024	Q2 2024	Q1 2024	Q2 2024	Q1 2024	Q2 2024	Q1 2024	Q2 2024	Q1 2024	Q2 2024	PROGNOSE
-7,2	-3,0	+3,3	-6,4	-21,2	-10,5	-24,6	-6,9	-15,1	+7,9	+11,8	+5,9	-7,2	-3,0	+11,8	+5,9	POL - komende 3 maanden
-3,6	+6,5	+5,7	-4,1	-19,7	+2,8	-41,0	-4,3	-36,0	+10,7	+25,8	+18,6	-8,2	-2,1	+25,8	+18,6	OMZET
+2,9	+5,7	+25,0	+4,8	-21,7	-14,3	+0,0	+20,0	-35,7	+11,1	+15,6	+5,9	-4,9	-7,2	+15,6	+5,9	EXPORT
-22,5	-17,9	+14,3	+11,0	-15,8	-8,5	-10,3	-8,7	+16,0	+17,9	+11,3	+13,7	-4,9	-7,2	+11,3	+13,7	TWERKSTELLING
		-10,0	-17,8	-11,8	-14,1	-23,1	-17,4	+16,0	+17,9	+6,2	+1,7	-22,5	-17,9	+6,2	+1,7	INVESTERINGEN
		-18,6	-26,0	-36,8	-18,3	-48,7	-23,9	-36,0	-17,9	+0,0	-10,3			+0,0	-10,3	WINSTMARGE

ANALYSE op basis van de BEDRIJFSGROOTTE

▪ GROTE BEDRIJVEN (> 100 werknemers): erg moeilijk Q1 2024, geen verbetering in het vooruitzicht

Bij de grote bedrijven, zien we de dat de **grootste bedrijven** (>250 wn.) de **voorbije drie maanden** een pak **negatiever zijn geworden** en zich daarmee **aansluiten bij hun collega's met 100 tot 249 werknemers**. Daar waar **deze laatsten** echter het voorbije kwartaal **ongeveer even negatief** (-10,0) evalueren dan het vorige (-10,2), **komen de grootste bedrijven van veel hogere positievere waarden** voor de verschillende indicatoren **een kwartaal geleden**. Met in globo **-14,4** zijn zij **zelfs nog iets negatiever in hun oordeel** over Q1 2024. Ook qua **vooruitblik** blijven beide grootteklassen **in mekaars buurt**, met een prognose die ligt rond -12,0, hetgeen voor de komende drie maanden dus **geen zeker geen verbetering in het vooruitzicht** stelt.

▪ KLEINSTE BEDRIJVEN (< 5 werknemers): les extrêmes se touchent

Opvallend is hoe ook aan de **andere kant van het spectrum** de gemoederen **veel negatiever ingesteld** zijn dan drie maanden geleden. De **kleinste bedrijven** hadden het in Q1 absoluut niet onder de markt en evalueren het voorbije eerste kwartaal van 2024 met **-25,8** dan ook erg en **veruit het sterkst negatief**. Hoewel het pessimisme in de vooruitzichten voor het komende kwartaal toch ietwat getemperd wordt tot **-16,2**, zijn de **kleinste bedrijven – net als de grootste – een pak negatiever geworden** in de **voorbije drie maanden** en dat zelfs het **meest van alle groottecategorieën**. Een opvallende tegenstelling met de kleine (5-19 wn.; rond +3) en middelgrote bedrijven (20-99 wn.; rond +9) die telkens in meerderheid positief uitkijken naar het komende kwartaal. **Investerings** (rond -26) zijn bij de kleinsten ook in het komende kwartaal **weinig tot niet aan de orde**, enkel de **tewerkstellingsindicator keert licht ten positieve** (+1,3).

▪ **KLEINE BEDRIJVEN (5 tot 19 werknemers): moeilijker Q1, maar licht positivisme over Q2**

Zowel voor de bedrijven met 5 tot 9 werknemers (in mindere mate en minder dan verwacht) als deze met 10 tot 19 werknemers (sterker dan verwacht) liepen de zaken **moeizamer in het eerste kwartaal** van dit jaar, getuige een evaluatie van respectievelijk -5,7 en -9,4. Vooruitkijkend naar het tweede kwartaal vinden zij elkaar echter in het **gelijkaardige prognose rond +3**. Vooral de **omzet- en exportverwachtingen worden rooskleuriger**, zowel ten opzichte van het eerste kwartaal als in vergelijking met de voorgaande prognose, met licht positieve tewerkstellings- en licht negatieve investeringsintenties.

▪ **KMO's (20 tot 99 werknemers): minst negatieve evaluatie, meest positieve prognose**

De KMO's met 20-49 en met 50-99 werknemers trekken opvallend gelijk op. Voor hen was het **eerste kwartaal van 2024 duidelijk wel veel beter dan het laatste van 2023**, ook al blijft er een licht negatief evaluatiecijfer. Bovendien kijken **beiden met +7,9 en +9,8 het meest positief naar het komende kwartaal**. Vooral voor **de grotere KMO's springt de dubbele ommekeer in amper een kwartaal** in het oog: **van meest pessimistische naar meest optimistische** grootteklasse, zowel op vlak van evaluatie voorbije kwartaal als qua prognose, waarbij zelfs elke prognose-indicator in de plus eindigt (investeringen +0,0).

STIJGING/verbetering		DALING/verslechtering										AANTAL WERKNEMERS				
TOTAAL		minder dan 5		5 - 9		10 - 19		20 - 49		50 - 99		100 - 249		meer dan 250		
jan 2024	apr 2024	jan 2024	apr 2024	jan 2024	apr 2024	jan 2024	apr 2024	jan 2024	apr 2024	jan 2024	apr 2024	jan 2024	apr 2024	jan 2024	apr 2024	
-6,7	-7,1	-2,2	-21,0	-7,9	-1,1	-1,2	-3,4	-5,9	+2,7	-26,3	+3,9	-12,5	-11,0	+3,1	-13,2	POL
Q4 2024	Q1 2024	Q4 2024	Q1 2024	Q4 2024	Q1 2024	Q4 2024	Q1 2024	Q4 2024	Q1 2024	Q4 2024	Q1 2024	Q4 2024	Q1 2024	Q4 2024	Q1 2024	EVALUATIE
-6,2	-11,2	-1,6	-25,8	-5,0	-5,7	+4,6	-9,4	-8,9	-2,6	-28,4	-2,1	-10,2	-10,0	+2,6	-14,4	POL - voorbije 3 maanden
+2,3	-6,7	+0,0	-17,5	+2,7	+2,0	+18,6	+1,8	+0,0	-10,5	-17,9	-6,9	-3,3	+4,0	+10,8	-8,7	OMZET
-6,5	-9,7	+16,7	-30,8	+16,7	+0,0	+6,7	-8,3	+0,0	+18,8	-52,6	-27,8	-14,3	-22,2	+7,4	-16,7	EXPORT
-3,2	-0,9	-5,8	-15,4	+0,0	+6,1	+11,9	-1,8	-6,2	+10,5	-28,6	+17,2	-10,0	-8,0	+10,8	-4,4	TWERKSTELLING
+1,3	-6,2	+0,0	-25,6	+8,1	-8,2	+11,9	-3,5	-3,1	+1,8	-10,7	+17,2	+6,7	+12,0	-2,7	-8,9	INVESTERINGEN
-25,0	-32,6	-18,8	-39,7	-18,9	-28,6	-26,2	-35,1	-35,4	-33,3	-32,1	-10,3	-30,0	-36,0	-13,5	-33,3	WINSTMARGE
Q1 2024	Q2 2024	Q1 2024	Q2 2024	Q1 2024	Q2 2024	Q1 2024	Q2 2024	Q1 2024	Q2 2024	Q1 2024	Q2 2024	Q1 2024	Q2 2024	Q1 2024	Q2 2024	PROGNOSE
-7,2	-3,0	-2,9	-16,2	-10,9	+3,4	-7,0	+2,6	-2,8	+7,9	-24,1	+9,8	-14,8	-12,0	+3,6	-11,9	POL - komende 3 maanden
-8,2	-2,1	+9,1	-21,4	-16,7	+11,1	-6,7	+13,0	+2,8	+9,7	-27,8	+11,1	-23,8	-27,8	-3,7	-14,3	OMZET
+2,9	+5,7	-1,5	+1,3	+10,8	+8,5	+4,8	+3,6	+12,3	+22,8	-14,3	+3,4	-10,0	+0,0	+8,1	-4,5	EXPORT
-4,9	-7,2	-4,4	-26,0	-5,4	-8,5	-14,3	-7,1	-3,1	+14,0	-17,9	+0,0	+0,0	+4,0	+8,1	-11,4	TWERKSTELLING
-32,5	-17,9	-8,8	-23,4	-32,4	-10,6	-26,2	-8,9	-26,2	-22,8	-42,9	+3,4	-30,0	-40,0	-5,4	-22,7	INVESTERINGEN
																WINSTMARGE